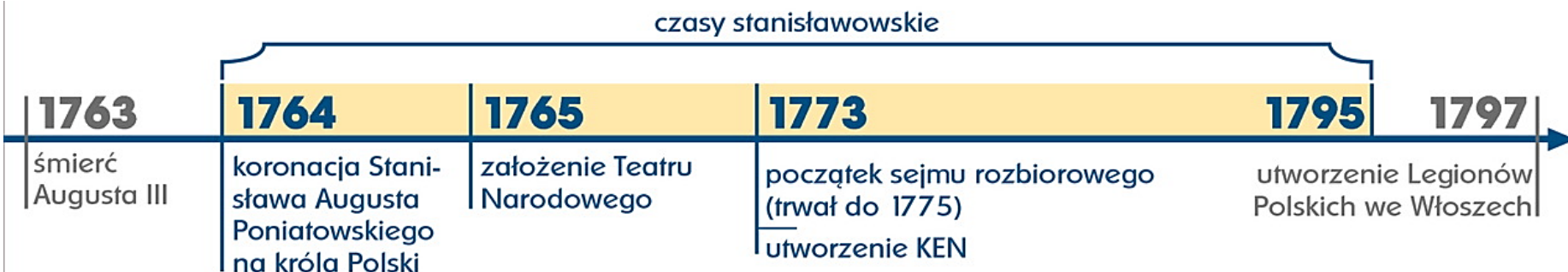

Kultura polskiego oświecenia

Oś czasu

Notatka z lekcji

1. Literatura okresu oświecenia.
2. Teatr Narodowy i jego zadania.
3. Mecenat Stanisława Augusta Poniatowskiego.
4. Architektura i sztuka klasycystyczna w Polsce.
5. Reforma szkolnictwa w Polsce.
 - a. Komisja Edukacji Narodowej (1773 r.).
 - b. Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych.
6. Terminy: *szkoła parafialna, obiady czwartkowe, „Monitor”*.
7. Postaci: *Stanisław August Poniatowski, Hugo Kołłątaj, Stanisław Staszic, Ignacy Krasicki, Ignacy Potocki, Julian Ursyn Niemcewicz, Wojciech Bogusławski, Canaletto, Marcello Bacciarelli*.

Pojęcia

- **Szkoła parafialna** - szkoła założona przy kościele parafialnym.
- **Obiady czwartkowe** – spotkania organizowane regularnie przez Stanisława Augusta Poniatowskiego. Przeważnie odbywały się na Zamku Królewskim, latem w Łazienkach. Celem spotkań były rozmowy na tematy związane ze sztuką, nauką, omawianie dzieł literackich.
- **Czasopismo „Monitor”** - Zostało założone przez Ignacego Krasickiego, Franciszka Bohomolca i Adama Czartoryskiego, a także z inicjatywy i przy wsparciu króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Pismo ukazywało się dwa razy w tygodniu, zwykle miało 8 stron. Autorzy krytykowali sarmackie zacofanie. Zasadniczym celem czasopisma była poprawa obyczajów i moralności społeczeństwa.

Ignacy Potocki, członek Rady Nieustającej i Komisji Edukacji Narodowej.

Był przewodniczącym utworzonego przez KEN Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych, które opracowało nowoczesne programy nauczania i podręczniki.

ELEMENTARZ
DLA SZKÓŁ PARAFIALNYCH
NARODOWYCH,
ZAWIERAJĄCY
I. NAUKĘ PISANIA I CZYTANIA.
II. KATECHIZM.
III. NAUKĘ OBYCZAJOWĄ.
IV. NAUKĘ RACHUNKÓW.

Pierwszy raz wydany.

Bez oprawy gr: 27.

w KRAKOWIE 1785.
w Drukarni Szkoły Głównej Koronnej.

Elementarz dla szkół parafialnych (podstawowych), wydany przez Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych. Umożliwiał uczniom naukę po polsku, a nie po łacinie.

Ksiądz Hugo Kołłątaj. Portret z 1791 r.

Stanisław Staszic-jeden z najwybitniejszych przedstawicieli polskiego oświecenia: ksiądz, pisarz, przyrodnik i filozof. Z pochodzenia mieszczanin, opowiadał się za przyznaniem mieszkańcom miast takich samych praw, jakie miała szlachta.

Ignacy Krasicki (1735–1801),
biskup warmiński,
poeta, prozaik i publicysta.

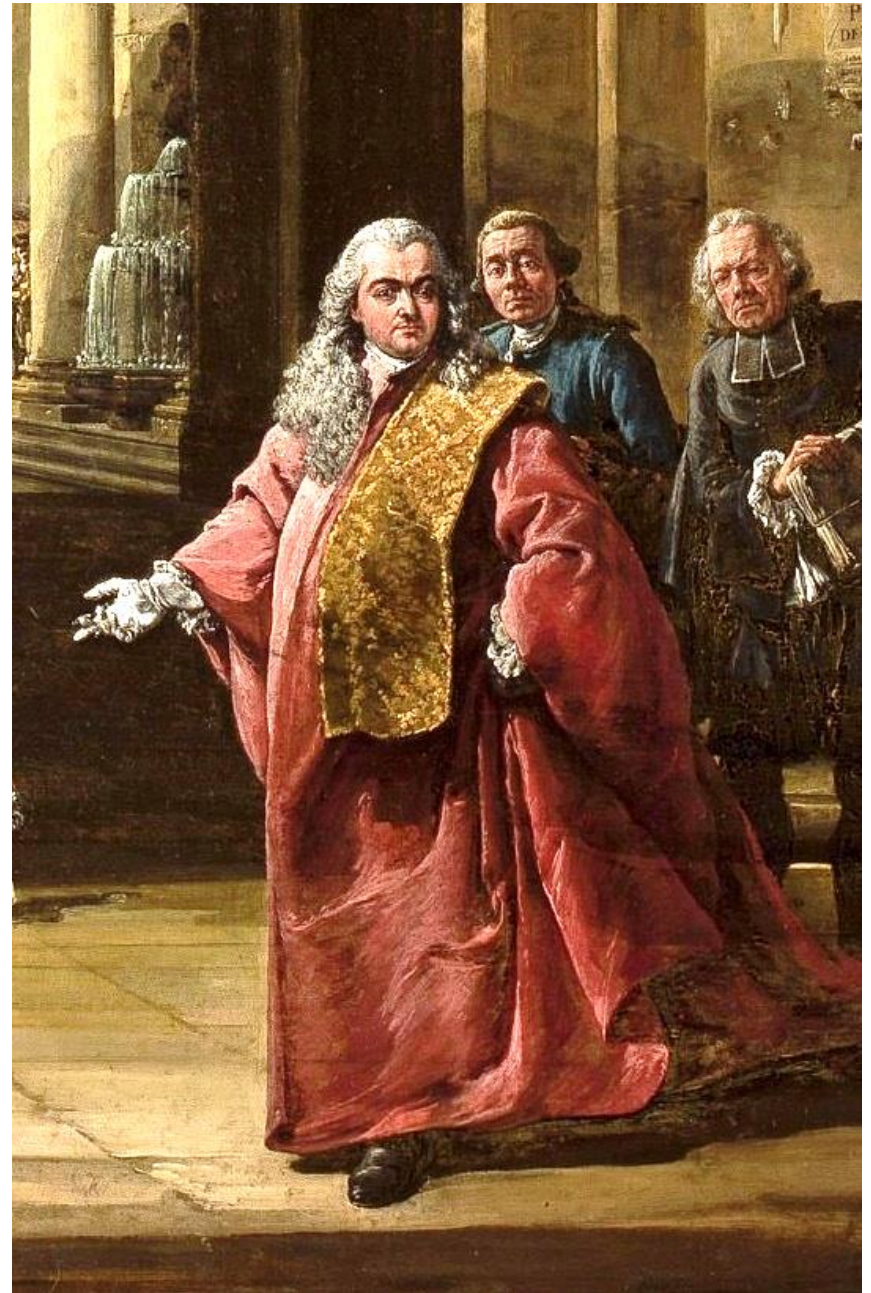

Julian Ursyn Niemcewicz. Portret z 1822 r.

Wojciech Bogusławski –
ojciec teatru polskiego.
Aktor, śpiewak operowy,
reżyser, pisarz,
dramatopisarz, tłumacz;
propagator ideologii
oświecenia, dyrektor Teatru
Narodowego w Warszawie.

Bernardo Bellotto zwany Canaletto, włoski malarz. Na dworze Stanisława Augusta Poniatowskiego zyskał pozycję nadwornego malarza. Obrazy Bellotta charakteryzują się przede wszystkim wielką pieczołowitością w odmalowywaniu. Ta dokładność, została wykorzystana przy odbudowie Warszawy zniszczonej podczas wojny.

Marcello Bacciarelli – włosko-polski malarz, przedstawiciel baroku i klasycyzmu. Nadworny malarz Stanisława Augusta Poniatowskiego, profesor Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego.

Zapamiętaj

Sejm rozbiorowy (1773-1775)

- Zatwierdził I rozbiór Polski (mimo protestu Tadeusza Rejtana).
- Powołał Radę Nieustającą - rząd Rzeczypospolitej.
- Utworzył Komisję Edukacji Narodowej - pierwsze w świecie ministerstwo oświaty (1773).

Komisja Edukacji Narodowej

- Jej głównym zadaniem miała być reforma oświaty w duchu oświecenia.
- Przejęła majątek i szkoły po jezuitach.
- Wprowadziła nowoczesne programy, metody nauczania i podręczniki.
- Hugo Kołłątaj zreformował uniwersytet w Krakowie. Odnowiono też uniwersytet w Wilnie.

Zapamiętaj

Kultura czasów stanisławowskich, tj. okresu rządów Stanisława Augusta

- Król założył Teatr Narodowy (1765). Jedną z wystawianych w nim polskich sztuk była komedia Powrót pościa Juliana Ursyna Niemcewicza.
- Literatura oświecenia w Polsce miała charakter dydaktyczny. Najwybitniejszym pisarzem był Ignacy Krasicki.
- Na polecenie Stanisława Augusta powstały Łazienki Królewskie, zbudowane w stylu klasycyzmu.
- Nadwornymi malarzami króla byli Włosi Marcello Bacciarelli i Canaletto.

Gospodarka w czasach stanisławowskich

- Ożywienie gospodarcze: powstawały manufaktury, huty, banki i spółki handlowe.
- Szybko rozwijała się Warszawa. Pozostałe miasta były najczęściej zaniedbane.
- Prusy narzuciły wysokie cła na polskie zboże spławiane Wisłą.
- Zmiany w rolnictwie zachodziły z oporami.

Pytania utrwalające

- wyjaśnij znaczenie poznanych terminów,
- przedstaw poznane postaci oraz ich propozycje reform,
- przedstaw przyczyny powołania Komisji Edukacji Narodowej,
- omów zmiany wprowadzone w polskim szkolnictwie przez KEN,
- przedstaw zasługi Stanisława Augusta Poniatowskiego dla rozwoju kultury i sztuki oświecenia,
- scharakteryzuj twórczość Ignacego Krasickiego, Juliana Ursyna Niemcewicza i Wojciecha Bogusławskiego
- wymień malarzy tworzących w Polsce Canaletto, Marcello Bacciarelli oraz wyjaśnij, dlaczego obrazy Canaletta są ważnym źródłem wiedzy historycznej,
- scharakteryzuj architekturę i sztukę klasycystyczną,
- podaj przykłady budowli klasycystycznych,
- przedstaw zadania Teatru Narodowego i czasopisma „Monitor”,
- podaj przykłady budowli klasycystycznych w Polsce.